

nyával az örökkévalóságra hivatkozik s nevezzük költőnek, a szociális riportázs, a szocialista realizmus költőjének. Mert ugyan miben különbözik a regény és a novella, mint epikus műfaj Kisch kalandos, regényszerű erkölcsrajzaitól? Talán a mesében? De hiszen vannak regények, amelyeknek technikai értelemben semmiféle „meséjük” nincs s ennek ellenére mégis regények. Gondoljunk pl. Grimmshausenra vagy Swiftre. Ezzel szemben Kisch napjaifirk állapotáról szóló igen fontos tudósításaiban nagyon sok a kimondottan novellisztikus, történelmi vonás. *A gyilkos anyja* című vázlatát, amit 1913-ban írt, olyan drámai lezárású, mint Maupassant valamelyik mesternovellája. Bizony, e kötet olvasásakor szakadatlanul érezzük, hogy a nagy realiztikus művészet mindig tartalmaz egy rész riportázt — és fordítva. Ha Kisch leírja Nanking valamelyik uccáját, úgy nemcsak azt mutatja be, ami az uccán történik, hanem azt is, ami az uccák mögött, az elbeszélő így lesz a polgárháború krónikása. Avagy vegyük a Liebknecht Károly és Luxemburg Róza meggyilkolásáról szóló vázlatot: ahogy itt egy mellékes közleményből a Landwehrkanal-i éjszaka emléke felimbolyog, ez, Zolával szólva „egy darab valóság egy temperamentumon keresztül.”

A kötetben nagyon sok a rég óta ismerős darab, mint pl. a *Borinage*, vagy *Redl vezérkari főnök esete*. Ezek a darabok egyszer a Negyedik Birodalom iskolakönyveiben egy későbbi nemzedéket majd e művész alaposságáról és exaktságáról világosítják fel. (L. S.)

**J. G. CROWTHER. SOVIET SCIENCE
(London 1936. Trubner and Co. Broadway House.)**

A nagy orosz átalakulásból a természettudományok új, ösztönző erői keltek életre. Az új orosz rendszer nemcsak a meglévő természettudományi kutató intézeteket alakította át lényegesen, hanem az új kutató intézmények egész nagy számát létesítette. Különösen az első öt éves terv bevezetésével szaporodtak el azok a részint elméleti, részint gyakorlati célzatu intézmények, amelyek az ujonnan teremtett iparágak szükségleteit hivatottak kielégíteni. Ezeknek a természettudományi és technológiai kutató intézeteknek a szervezetét, munkamódszerét és tudományos eredményeit mutatja be *J. G. Crowther* pár hónappal ezelőtt megjelent könyvében. Érdemes figyelemmel kísérni, hogy a társadalmi feltételek, amelyek közt a természettudományok a mai Oroszországban fejlődnek, mennyire befolyásolják a természettudományi kutatás munkamódszerét.

Az új orosz természettudományi kutató intézmények meglehetősen rövid multra tekinthetnek vissza. A legtöbb közülük alig tíz éves. Az intézetekben dolgozó legtöbb kutató még nem érte el a harmincadik életévét. Ezért azután ezekben az orosz intézetekben jórészt hiányzik az a régi munkahagyomány, amely oly általános a nyugati államok hasonló, de sokkal idősebb intézeteiben. Ennek természetesen meg van a maga árnyoldala. Ezzel kapcsolatban mondja Crowther: „Számosan az igen tehetséges fizikusok közül hajlamosak a legutolsó, feltűnést keltő felfedezések köréhez tapadni s azután csakhamar a következő felfedezés irányába fordulni... A kutatás alá vett tárgyak kisebb számára való nagyobb koncentráció valószínűleg mélyebb jelentőségű felfedezéseket tenné lehetővé.” Ez a kritika azonban csak a tiszta, a gyakorlati szükségletek által nem meghatározott elméletre áll. Sőt, az alkalmazott tudományok területét, a kutató munkát a mai Oroszországban a legszigorúbb tervszerűség jellemzi.

A technológiai kutató intézetek közvetlenül azoknak a népbiztosságoknak a hatáskörébe tartoznak, amelyek a szovjetgazdálkodás egyes ágait irányítják és fejlesztik, a legtöbb közülük a nehézipari népbiztosság

(hatáskörébe. A kutatás feladatait az előljáró népbiztosság határozza meg. Ezeknek a feladatoknak a megoldása természetesen mindig legfőbb közérdek s így azok elgondolásába valamennyi fontos tényező beleszól. Értethető így, hogy a feladatok megállapítása, illetve kijelölése a legkevésbé sem találomra történik. A kutató intézetek tudományos munkásainak bizottsága szintén egy ötéves tervben állapítja meg a feladatok sorát és osztja el, illetve jelöli ki azok megoldását az évi keretekben az egyes intézetek számára. Ezért azután a kutató munka tervszerű irányítása és szerves elosztása az egyes kutatók között lényeges része a szocialista tervgazdasági szervezésnek. A tervgazdasági gondolkodásra való nevelés ugyanakkor messze meghaladja a legközelebbi közvetlen feladatok körét, amiket a kutatás gyakorlati szükséglete állít. A nagy kutató intézetek vezetői felteszik a kérdést: mennyi lakosa lesz az Uniónak 30, 50 év múlva? Miféle nyersanyagokra, milyen nagy termésre lesz szüksége, hogy a következő nemzedékek szükségleteit kielégítse? Az ilyen természetű kérdéshelyzetek mélyen befolyásolják azt az európai és ázsiai Oroszország geológiai felkutatását illető munkát, amit a forradalomig oly nagy mértékben elhanyagoltak. Ilyen természetű kérdések befolyásolják a mezőgazdasági tudományok ápolására alakult Akadémia munkáját, amely N. I. Wawilow vezetésével és háromszáz fiókinzetével az Unió egész területén, tizezer tudományos munkatársával és nyolcezer segéderejével a legjelentősebb kutató intézete az Uniónak. Ezekben az intézetekben a földkerekség egész területéről összehordott háromszázezer fajta kulturnövény alapján tervszerű kísérletek folynak új, racionalizált fajták létrehozása céljából, olyan mértékben, ami példátlan a világon. Ennek a kutató munkának a gyakorlati jelentősége azért nagy, mert a kollektív mezőgazdaság az így tenyésztett fajták bevezetését és kipróbálását sokkal hamarabb lehetővé teszi, mint a régi formájú mezőgazdálkodás. Nem vitás, hogy a kutatás eredményei rövidesen döntő kihatással lesznek az egész világ mezőgazdálkodására. Az intézetek által kitermelt új buzafajták, melyek a gabonatermelés számára új területeket tárnak fel, illetve az eddigi, gabonával bevetett területek hozamát lényegesen megnagyobbítják, ugyanolyan súlyos agrárválságok okai lehetnek, mint a Marquis-féle gabonafajtáé, mely a kanadai és Egyesült Államokbeli gabonatermő földek övét messze észak és nyugat felé kitolta s a mai agrárválságot felidézte. Ettől a kutatómunkától igen sokat vár a mai Oroszország. Hisz' minél északabbra tolják ki a nemes gabona termelését, minél ellenállóképesebbé teszik az ujonnan tenyésztett fajtákat a sivatagi területek szárazságával szemben s minél inkább emelik a meglévő fajták hozamát, annál inkább javulhat a lakosság életszínvonala. (H. B.)

RAMON FERNANDEZ: „L'HOMME EST-IL HUMAIN?”

(N. R. F. Paris, 1986.)

Ramon Fernandez új könyve már szerzője személyénél fogva is jogát formálhat arra, hogy a haladó francia szellemiség tipikus kifejezésének tekintsük. Ramon Fernandez egyike a legszélesebb érdeklődési körű íróknak. Neves kritikus, az ő műve Molière egyik legkitűnőbb életrajza, aktív sportember, aki bár nem elsődleges alakító készséggel, de finom átéléssel rajzolta meg regényeiben a modern sportoló, főképp az autóversenyző portréját, végül széles befogadóképességű gondolkozó, aki a mai francia negyvenévesek nemzedékének jellegzetes képviselőjeként az utóbbi évek folyamán, a kultúra nagy kérdéseinek és a napi eseményeknek nyomása alatt, végigcsinálta azokat a szellemi és politikai változásokat, melyek a francia néppel együtt a szellemiség javát is a változtató demokrácia és